

آموزش احکام

ویژه اولیاء و دانش آموزان

پایه نهم

احکام نهم و داری

۱ - نماز (به جز نماز میت)

۲ - اجزاء فراموش شده ی نماز

۳ - طواف

۴ - وضویی که با نذر واجب می شود.

۵ - مس قرآن

۶ - مس اسم خداوند و صفات خاص او به هر زبانی نوشته شده باشد.

۱ - آیت الله خامنه ای:

۷ - مس اسم انبیاء و چهارده معصوم بنا بر احتیاط واجب باید وضو گرفت.

۲ - دیگر مراجع: وضو واجب نیست

مگر اینکه هتک باشد.

برای چه
کارهایی
باید وضو
گرفت؟^{۸۱}

احکام نیت و ادائیگی

۱ - با قصد قربت وضو بگیرد . ۲ - استمرار در نیت تا آخر وضو: در تمام وضو متوجه باشد که وضو می گیرد ، به طوری که اگر از او پرسند چه می‌کنی ، بگوید وضو می‌گیرم .	۷۴ ۱ - نیت	شرایط و وضو گیرنده
خودش در حال اختیار کارهای وضو را انجام دهد (اگر کسی فقط آب در دست وضو گیرنده بریزد اشکال ندارد ولی مکروه است)	۷۵ ۲ - مباشرت	
۳ - اعضای وضویش پاک باشد. ^{۷۶} ۴ - در اعضای وضویش مانع از رسیدن آب نباشد. ^{۷۷} ۵ - استعمال آب برای او ضرر نداشته باشد. ^{۷۸} ۶ - آب وضوی او پاک باشد و مضاف و غصبی نباشد. ^{۷۹} ۷ - وقت برای وضو گرفتن داشته باشد (تفصیل در مسأله ی ۲۸۱ توضیح المسائل مراجع) ^{۸۰}		

احکام نموده‌داری

- ۱- صورت } طول صورت از بالای پیشانی (محل روئیدن مو
تا آخر چانه)
۱- شستن } پهنا : مقدار بین انگشت وسط و انگشت
شصت*
۱- ترتیب (اول دست راست بعد چپ)
۲- دست‌ها }
۲- از آرنج تا نوک انگشتان**
۲- مسح کردن } واجب‌ات
وضو^{۸۲}

* برای یقین کمی از اطراف را هم بشوید

** برای یقین کمی بالاتر از آرنج را هم بشوید.

احکام نهمودادی

واجبات

۸۳ وضو

۱ - شستن

۲ - مسح کردن

۱ - مسح سر: یک قسمت از ۴ قسمت سر که مقابل پیشانی است به هر اندازه مسح کند کافی است.

آیت الله زنجانی: احتیاط آن است که از جهت پهنا به اندازه عرض سه انگشت باشد.

کسی که موی سرش بر پیشانی می ریزد باید بیخ موها یا پوست سر را مسح کند.

۱ - آیت الله زنجانی و آیت الله سیستانی:

بنابر احتیاط تا مفصل را مسح کند.

۲ - آیت الله خامنه ای: باید تا مفصل * را لمس کند.

۳ - دیگر مراجع: تا روی برآمدگی پا

مسح کند.

۲ - مسح پا: روی پا از

سر یک از انگشت ها

تذکر: پهنای مسح پا هر اندازه باشد کافی است و مستحب است با تمام کف دست روی پا را مسح کند

* مفصل یعنی جایی که کف پا از ساق جدا می شود.

احکام نموداری

- ۱- از بالا به پایین بشوید. ۹۰
  - ۲- آب را به بالای دستها و صورت بریزد. ۹۱
  - ۳- شستن به گونه ای باشد که
۱. آیت الله خامنه ای، آیت الله زنجانی، آیت الله سیستانی و آیت الله مکارم: صدق شستن کند ولو اینکه آب جاری نشود. ۹۲
  - ۴- بیش از دو مرتبه نشوید. ۹۳
۲. دیگر مراجع: آب جریان پیدا کند.
- آیت الله مکارم: بنابر احتیاط واجب بار دوم را نشوید.
- ۵- اگر پوست صورت از لای مو پیدا است، باید آب را به پوست برساند و اگر پیدا نباشد شستن مو کافی است ولی اگر شک کند که پوست صورت از لای مو پیدا است یا نه بنابر احتیاط واجب باید مورا بشوید و آب را به پوست هم برساند. ۹۵

احکام
شستن
(در وضو)

احکام نیت و ادائیگی

۱ - محل مسح باید پاک باشد.

۲ - محل مسح ها خشک باشد یا رطوبتش بسیار کم باشد.^{۸۵}

۳ - باید با رطوبت وضو باشد یعنی رطوبت خارجی به دست نرسیده باشد.^{۸۶}

۱ - آیت الله مکارم و آیت الله نوری: از اعضای دیگری می تواند تری را بگیرد.

۲ - آیت الله خامنه ای: باید از تری ریش یا ابرو بگیرد.

۳ - آیت الله زنجانی آیت الله سیستانی و آیت الله وحید خراسانی:

بنابر احتیاط، اول از تری موی ریش بگیرد.

اگر تری دست

خشک شده باشد

^{۸۷}

احکام
مسح

۴ - سر و پاها بی حرکت باشد و دست حرکت کند ولی حرکت مختصر سر یا

پا اشکال ندارد.^{۸۸}

۵ - مسح روی پا باشد نه روی جوراب و کفش یعنی بین دست و (سریا پا)

مانعی نباشد ولو رقیق باشد و رطوبت به پوست برسد.^{۸۹}

احکام نماز

۱- نیت	} ۱- رکنی	} واجبات نماز ۱۸۲
۲- تکبیرة الاحرام		
۳- قیام موقع تکبیرة الاحرام برای کسانی که قادر به ایستادن هستند.		
۴- قیام متصل به رکوع		
۵- رکوع		
۶- دو سجده در یک رکعت		
۱- قرائت	} ۲- غیر رکنی	
۲- ذکر رکوع و سجود		
۳- تشهد		
۴- سلام		
۵- ترتیب		
۶- موالات		
۱- هنگام قرائت	} ۷- قیام	
۲- بعد از رکوع		
۸- طمأنینه (آرامش بدن) هنگام ذکر واجب		

احکام نیت و ادائیگی

- ۲ نکته در مورد نیت
- ۱- آنرا برای خدا به جا آورد (نیت قربة الی الله باشد) ^{۱۸۳}
  - ۲- از آغاز تا پایان نماز بداند چه نمازی می خواند. ^{۱۸۴}

- موارد جواز عدول* نیت ^{۱۸۵}
- ۱- عصر به ظهر (بفهمد نماز ظهر را نخوانده یا باطل خوانده)
  - ۲- قضای عصر به قضای ظهر
  - ۳- عشا به مغرب
  - ۴- قضای عشا به قضای مغرب
  - ۵- از ادا به قضا به شرطی که وقت ادا وسعت دارد.
  - ۶- از شکسته به تمام در مکان تخییر (مثل مسجد الحرام)

- ۱- آیت الله وحید: اگر از اول قصد عدول نداشته باشد اشکال ندارد (یعنی در وسط نماز تصمیم به فرادا کردن نماز بگیرد)
- ۷- از جماعت به فرادا

۲- آیت الله سیستانی و آیت الله مکارم: بدون عذر نمی توان از جماعت جدا شد.

۳- دیگر مراجع: اشکال ندارد.

* برگرداندن

احکام نماز

۱۸۶ واجب رکنی ← تکبیرة الاحرام : تکبیری که با گفتن آن بسیاری از کارها بر نمازگزار حرام می شود.

۱- به عربی صحیح گفته شود. ۱۸۷

۲- هنگام گفتن تکبیر بدن آرام باشد. ۱۸۸

۳- خودش صدای تکبیرش را بشنود. ۱۸۹

۴- در حال ایستاده بگوید. ۱۹۰

۵- بنا بر احتیاط واجب (آیت الله سیستانی : بنا بر احتیاط مستحب) آنرا به چیزی که

پیش از آن می خوانده ، وصل نکند. ۱۹۱

۱- آیت الله سیستانی و آیت الله زنجانی : بهتر است

حرف راء را ضمه بدهد.

۲- آیت الله مکارم: بنا بر احتیاط واجب حرف راء را ضمه بدهد.

۳- دیگر مراجع : باید حرف راء را ضمه بدهد.

۶- اگر می خواهد تکبیرة الاحرام را

به چیزی که بعد از آن است بچسباند

۱۹۲

شرایط
تکبیره
الاحرام

احکام نماز و اداری

- ۱۹۳ قیام
- ۱ - رکنی } ۱ - قیام هنگام تکبیرة الاحرام (مکرم : واجب است ولی رکن نیست)
 ۲ - قیام متصل به رکوع (از قیام به رکوع رفتن)
- ۲ - غیر رکنی } ۱ - قیام در هنگام قرائت
 ۲ - قیام بعد از رکوع

۱۹۴ ۱ - آیت الله خامنه ای: باید هر دو پا روی زمین باشد.

- ۱ - موقع ایستادن } ۲ - آیت الله زنجانی : مستحب است هر دو پا روی زمین باشد.
 ۳ - دیگر مراجع: بنا بر احتیاط واجب هر دو پا روی زمین باشد.

واجبات قیام

(لازم نیست سنگینی بدن روی هر دو پا باشد و اگر روی یک پا هم باشد اشکال ندارد)

۲ - پاها را خیلی گشاد نگذارد که ایستادن معمولی نباشد مگر در موارد اضطرار ۱۹۵

۳ - راست ایستادن جز در موارد اضطرار ۱۹۶

۴ - آرامش بدن مگر در حال اضطرار (آیت الله سیستانی: بنا بر احتیاط بدن را حرکت ندهد)

۵ - استقلال و تکیه نکردن به چیزی مگر در حال اضطرار

(آیت الله زنجانی و آیت الله وحید: بنا بر احتیاط به جایی تکیه نکند.)

احکام نمداری

۱- در نماز صبح و مغرب و عشاء مردان باید بلند بخوانند (جوهر صدا بیرون بیاید) ^{۱۹۹}

۱- اگر نامحرمی نیست: می تواند حمد و سوره را بلند یا آهسته بخواند.

۱- آیت الله زنجانی و آیت الله مکارم: مستحب است که آهسته بخواند.

۲- آیت الله سیستانی و آیت الله وحید: در صورتی که شنوایی بر زن حرام باشد مثلاً به نرمی و با صدای ظریف بخواند جایز نیست بلند بخواند و اگر خواند (آیت الله سیستانی) نمازش باطل است.

۳- دیگر مراجع: بنا بر احتیاط واجب باید آهسته بخواند.

۲- زن در نماز

صبح، مغرب و عشا

۲۰۰

۲- اگر نامحرمی هست

احکام
حمد و
سوره
در نماز

۳- کسی که حمد و سوره را حفظ نیست می تواند از روی قرآن بخواند. ^{۲۰۱}

۴- اگر هر دو یا یکی از آنها را فراموش کند و بعد از رسیدن به رکوع یادش بیاید نمازش

صحیح است. ^{۲۰۲}

احکام نماز و ادای

- ۱- اگر در نماز جماعت خواندن سوره مانع درک رکوع امام می شود نباید بخواند. ۲۰۳
- ۲- بسم الله جزئی از سوره است و باید گفته شود. ۲۰۴
- ۳- اگر در کار مهمی عجله دارد می تواند سوره را نخواند. ۲۰۵
- ۴- خواندن سوره های بزرگ اگر باعث گذشتن وقت می شود ، جایز نیست ولی در وسعت وقت ، موالات را به هم نمی زند. ۲۰۶
- ۵- خواندن سوره هایی که سجده واجب دارند در نماز واجب ، جایز نیست ولی در نماز مستحب اشکال ندارد. ۲۰۷
- ۶- قبل از گفتن بسم الله سوره را تعیین کند. ۲۰۸
- ۷- هر سوره را اگر تا نصف بخواند نمی تواند رها کند و سوره ی دیگر بخواند. ۲۰۹
- ۸- اگر سوره کافرون یا توحید را شروع کند نمی تواند رها کند. ۲۱۰
- ۹- در روز جمعه اگر شروع به خواندن سوره ی منافقون و جمعه کرد ، نمی تواند عدول کند. ۲۱۱
- ۱۰- اگر وقت نماز تنگ است یا انسان ناچار شود سوره را نخواند مثل اینکه دزد یا درنده به او صدمه می زند نباید سوره بخواند. ۲۱۲

احکام
سوره
در نماز

احکام نماز و اداری

- ۱ - به جای تسبیحات می تواند سوره ی حمد بخواند. ^{۲۱۳}
- ۲ - یک مرتبه خواندن تسبیحات کافی است. گرچه احتیاط مستحب است که سه بار بخواند.
- ۳ - در تنگی وقت باید یک مرتبه تسبیحات را بگوید. ^{۲۱۵}
- ۴ - بر مرد و زن واجب است که در رکعت سوم و چهارم حمد یا تسبیحات را آهسته بخوانند و بنا بر احتیاط بسم الله آنرا هم آهسته بگوید (آیت الله سیستانی: واجب نیست بسم الله آنرا هم آهسته بگوید ولی اگر ماموم است بنا بر احتیاط آهسته بگوید.)
- ۵ - اگر در ۲ رکعت آخر به گمان اینکه در رکعت اول است حمد بخواند نمازش صحیح است. ^{۲۱۷}

احکام
تسبیحات
اربعه

احکام نماز و اداری

واجبات رکوع

- ۱- خم شدن به قصد رکوع باشد. ۲۱۸
- ۲- خم شدن به اندازه ای باشد که بتواند دست را به زانو بگذارد. ۲۱۹
- ۳- هر ذکری در رکوع گفته شود کافی است ولی احتیاط واجب آن است که از سه مرتبه سبحان الله یا یک مرتبه سبحان ربی العظیم و بحمدہ کمتر نباشد. ۲۲۰
- ۴- ذکر رکوع باید به عربی صحیح خوانده شود. ۲۲۱
- ۵- در رکوع باید به تعداد ذکر واجب، بدن آرام باشد. ۲۲۲
- ۶- بعد از تمام شدن ذکر رکوع باید راست بایستند. ۲۲۳
- ۷- طمأنینه لازم است (بعد از ایستادن باید بدن آرام شود و بعد به سجده رود) ۲۲۴
- ۸- زیاد شدن رکوع در نماز جماعت به خاطر متابعت از امام، در صورتیکه رکوع سهوی باشد نماز را باطل نمی کند. ۲۲۵

احکام نماز و اداری

- ۱ - گذاردن
هفت موضع
بر زمین
۲۲۶
- ۱ - پیشانی به اندازه یک درهم
نکته: چیزی زیر پیشانی مانع رسیدنش به زمین نشود.
۲ و ۳ - کف دو دست
۴ و ۵ - دو سر زانو
۶ و ۷ - دو سر انگشت بزرگ پا (اگر انگشتان دیگر هم روی زمین باشد اشکال ندارد)
آیت الله سیستانی و آیت الله وحید: گذاشتن ظاهر ناخن (پشت آن) هم کفایت می کند.
- ۲ - در سجده هر ذکر بگوید کافی است ولی: آیت الله زنجانی و آیت الله وحید (دیگر مراجع بنا بر احتیاط)
واجب است ذکر به تعداد سه مرتبه سبحان الله یا یک مرتبه سبحان ربی الاعلی و بحمده باشد.
- ۳ - طمأنینه: آرام گرفتن بدن هنگام گفتن ذکر سجده ۲۲۸
۴ - نشستن پس از سجده ۲۲۹
۵ - آرامش بدن در حال نشستن بعد از سجده اول ۲۳۰

واجبات
سجده

احکام نماز و اداری

- ۶- هنگام گفتن ذکر سجده تمام هفت عضو روی زمین باشد. ۲۳۱
- ۷- مساوی بودن محل سجده و جای زانوها و سر انگشتان مگر به اندازه چهار انگشت بسته ۲۳۲
- ۸- پاک بودن جایی که پیشانی را روی آن می گذارند. ۲۳۳
- ۹- بین پیشانی و آنچه بر آن سجده می کند چیزی مانع نباشد. ۲۳۴
- ۱۰- ذکر سجده را به عربی صحیح قرائت کند. ۲۳۵
- ۱۱- رعایت ترتیب و موالات ۲۳۶
- ۱۲- بر چیزی سجده کند که سجده بر آن صحیح باشد. ۲۳۷
- ادامه
واجبات
سجده

- ۱- بر زمین : غیر از معادن عقیق و فیروزه
- ۲- آنچه از زمین می روید به شرط آن که خوراکی و پوشاکی انسان نباشد. ۲۳۹
- بر چه چیزی سجده صحیح است؟

احکام نیت و ادائیگی

۱- از دو رکعت بود: قضای هر کدام را به همراه دو سجده ی سهو بعد از نماز انجام دهد.

۲- از یک رکعت بود: نمازش باطل است.

۱- دو سجده

اگر سجده
فراموش
شود
۲۴۰

۱- به حد رکوع رکعت بعد نرسیده: برگردد و انجام دهد (به نظر بعضی از مراجع سجده ی سهو هم انجام دهد)

۲- یک سجده

۲- بعد از رسیدن به رکوع فهمیده: قضایش را به همراه سجده ی سهو بعد از نماز به جا آورد.

احکام نماز و اداری

- ۱- وقت وسعت دارد : نماز را بشکند و مهر تهیه کند.
- اگر مهر
نماز گزار
گم شود
۲۴۱
- ۱- لباسی که از پنبه یا کتان است
- ۲- وقت تنگ است به ترتیب
اولویت بر اینها سجده کند
- اگر نبود
- ۲- هر لباسی
- اگر نبود
- ۳- پشت دست
- اگر نشد
- ۴- سنگهای معدنی مثل عقیق

(آیت الله سیستانی: در وسعت وقت اگر مراتبی را که گفته شد رعایت کند نمازش صحیح است.)

- ۱- گفتن شهادتین : اَشْهَدُ أَنْ ...
- ۲- صلوات بر محمد و آلش (گفتن وَ عَجَّلْ فَرَجَهُمْ اگر به قصد دعا باشد اشکال ندارد)
- ۳- نشستن به اندازه ذکر تشهد
- ۴- طمأنینه و آرامش بدن موقع ذکر
- ۵- ترتیب اذکار را رعایت کند.
- ۶- موالات در اذکار
- ۷- خواندن تشهد با قرائت صحیح عربی
- واجبات
تشهد
۲۴۲

احکام نهودادری

۱- قبل از رکوع یادش بیاید باید بنشیند و تشهد را بخواند و دوباره بایستد و نماز را ادامه دهد

(آیت الله وحید: بنا بر احتیاط واجب بعد از نماز برای ایستادن بیجا دو سجده سهو به جا آورد.)

۲- در رکوع یا بعد از رکوع متوجه شود: نماز را تمام کند و بعد از سلام نماز تشهد را قضا کند و بنا بر احتیاط واجب دو سجده سهو به جا آورد.

(آیت الله زنجانی، آیت الله سیستانی، آیت الله مکارم و آیت الله وحید: دو سجده سهو به جا آورد.)

اگر تشهد
فراموش
شود
۲۴۳

۱- در قضای تشهد، سلام لازم نیست.

۲- شرایط نماز (پاک بودن) را دارا باشد.

۳- بین آن و نماز فاصله نیفتد.

۴- قضای تشهد بر سجده سهو مقدم است.

احکام تشهد
قضا شده
۲۴۴

احکام نیت و ادائیگی

- ۱ - بنا بر احتیاط واجب در قنوت باید دستها را بالا آورد.
- ۲ - دعا کردن برای چیز حرام در قنوت جایز نیست.
- ۳ - در قنوت هر ذکری بگوید اگر چه یک صلوات باشد کافی است.
- ۴ - به غیر از نماز جماعت مستحب است قنوت را بلند بخواند.
- احکام قنوت ^{۲۴۵}

- ۱ - قبل از رسیدن به رکوع متوجه شود ، بایستد و بخواند.
- ۲ - در رکوع متوجه شود مستحب است بعد از رکوع قضا نماید.
- ۳ - در سجده یادش بیاید مستحب است بعد از نماز ، قضا کند.
- اگر قنوت سهواً فراموش شود ^{۲۴۶}

احکام نماز و اداری

سلام واجب ۲۴۷

۱- السلام علينا وعلى عباد الله الصالحين

۱- آیت الله زنجانی، آیت الله نوری و آیت الله وحید: این سلام به تنهایی کفایت می کند.
 ۲- آیت الله سیستانی و آیت الله مکارم: اگر این سلام را بگویند، السلام علیکم و رحمه الله و برکاته را هم بر احتیاط واجب باید بگویند.

۲- السلام علیکم و رحمه الله و برکاته

به نظر همه ی مراجع ، این سلام به تنهایی کفایت می کند.

اگر سلام نماز را فراموش کند

۱- و موقعی یادش بیاید که صورت نماز به هم نخورده و کاری هم که عمدی و سهوی آن نماز را باطل می کند مثل پشت به قبله کردن انجام نداده : باید سلام را بگویند و نمازش صحیح است. ۲۴۸

۱- و قبل از آن

۱- آیت الله وحید: بنا بر احتیاط، نمازش باطل است.
 ۲- دیگر مراجع : نمازش صحیح است.

۲- و موقعی یادش بیاید که صورت نماز به هم خورده است

۱- آیت الله نوری و آیت الله وحید : نمازش باطل است.
 ۲- و قبل از آن مبطلی انجام نداده } ۲- آیت الله مکارم: بنا بر احتیاط اعاده کند.
 ۳- دیگر مراجع : نمازش صحیح است.

۲۴۹

احکام نماز و اداری

- ۱- از بین رفتن یکی از شروط در اثناء نماز مثل معلوم شدن لباس غصبی ^{۲۵۰}
- ۲- باطل شدن وضو یا غسل در اثناء نماز مگر کسی که بول و غائطش را نمی تواند جلوگیری کند
- ۳- انجام کاری که صورت نماز را به هم بزند مثل دست زدن ، هر چند از روی فراموشی باشد. ^{۲۵۲}
- ۴- خوردن و آشامیدن (فرو بردن غذای لای دندان در نماز اشکال ندارد) ^{۲۵۳}
(آیت الله نوری: بنا بر احتیاط واجب از خوردن غذای لای دندان اجتناب شود)
- ۵- خندیدن (اگر صورت نماز به هم بخورد یا عمداً و با خنده ی صدا دار باشد نمازش باطل است) ^{۲۵۴}
- ۶- گریه (برای کار دنیا عمداً با صدا گریه کند ، نمازش باطل است) ^{۲۵۵}
- ۷- تکلم در نماز به غیر قرآن و اذکار خاص نماز مگر آنکه سهواً باشد (آنهم نه به قدری که صورت نماز را به هم بزند) که در اینصورت نمازش صحیح است و پس از نماز دو سجده سهو به جا آورد. ^{۲۵۶}
- ۸- ارکان نماز عمداً یا سهواً کم و زیاد شود و غیر ارکان را عمداً کم و زیاد کند. ^{۲۵۸}

مبطلات
نماز

احکام نماز

۱- با تمام بدن و صورت بر می‌گردد : نمازش باطل است.

۱- اگر نگویند روی خود را از قبله برگردانده : نمازش باطل نمی‌شود.

۱- عمدی باشد : نماز باطل است.

۲- سهوی باشد : نماز صحیح است.

۲- اگر بگویند روی خود را از قبله برگردانده ولی به حد راست و چپ نرسیده است چنانچه روی گرداندن

۱- آیات عظام

زنجانی

و وحید

۲- اگر سر را کمی بگرداند

۹- روی

از قبله

برگرداندن

۲۵۹

مبطلات نماز

۲- آیت الله سیستانی: اگر انحراف او عرفاً زیاد باشد بنا بر احتیاط باید اعاده کند اما اگر مقدار کمی گردنش را کج کند نمازش باطل نمی‌شود هر چند این کار مکروه است.

۳- دیگر مراجع : عمداً باشد یا اشتبهاً نمازش باطل نمی‌شود.

۱- آیات عظام زنجانی و وحید: اگر عمداً به مقداری برگرداند که بگویند روی خود را از قبله برگردانده، نمازش باطل است.

۲- دیگر مراجع (آیت الله مکارم: بنا بر احتیاط واجب) نمازش باطل است.

۳- صورت را به

اندازه ۹۰ درجه یا

بیشتر برمی‌گرداند

احکام نماز

- مبطلات نماز
- ۱۰- نماز گزار عمداً کلمه ای را بگوید و بخواهد با آن معنایی را برساند اگر چه آن کلمه معنایی نداشته باشد ، نمازش باطل است. ^{۲۶۰}
- ۱۱- اگر در بین نماز به قدری ساکت بماند که نگویند نماز می خواند نمازش باطل می شود. ^{۲۶۱}
- ۱۲- شکهای مبطل
- ۱- شک در شماره ی رکعات نماز واجب ۲ رکعتی و ۳ رکعتی
- ۲- در نماز ۴ رکعتی شک کند که رکعت اول است یا غیر آن ^{۲۶۲}
- ۳- در نماز ۴ رکعتی قبل از سجده دوم بین ۲ و بیشتر شک کند.
- ۴- شک بین ۳ و ۶ یا ۲ و ۵
- ۵- نداند چند رکعت نماز خوانده

احکام نماز و ادای آن

۱- واجب نیست نماز قضا را فوراً بخواند ولی در خواندن آن کوتاهی هم نکند. ۲۸۶
(آیات عظام زنجانی و مکارم: اگر از همان روزی که می خواهد نماز ادا بخواند نماز قضا بر عهده اش باشد [آیت الله زنجانی: یا فقط یک نماز قضا از روزهای پیش دارد] بنا بر احتیاط، اول نماز قضا را بخواند.)

۲- کسی که نماز قضا دارد می تواند نماز مستحبی بخواند. ۲۸۷

احکام نماز
قضا

۱- آیت الله مکارم: بنا بر احتیاط مقدار بیشتر را بخواند. ۱- می دانسته ولی فراموش کرده که چه مقدار قضا شده
۲- دیگر مراجع: مقدار کمتر را بخواند. ۳- کسی که نمی داند چقدر نماز از او قضا شده ۲۸۸
۲- از اول نمی داند چه مقدار قضا دارد: مقدار کمتر را بخواند.

۴- در هر زمانی از شبانه روز می توان نماز قضا را خواند. ۲۸۹

۵- همانطور که نماز از انسان فوت شده باید قضا کند (در شکسته و تمام) ۲۹۰

احکام نموداری

احکام نماز قضا

- ۶- کسی که عذری دارد و می داند پس از مدتی برطرف می شود باید تا برطرف شدن عذر، خواندن نمازهای قضا را به تأخیر بیندازد (مثال: عذر در ایستادن) ۲۹۱
- ۷- در زمان زنده بودن کسی، دیگری نمی تواند از طرف او نماز بخواند. ۲۹۲
- ۸- پس از مرگ پدر، قضای نماز و روزه هایش بر عهده پسر بزرگ است. ۲۹۳
- ۹- نماز قضا را می توان به جماعت خواند. ۲۹۴
- ۱۰- نمازهایی که به ترتیب قضا شده اند مثلاً یک شبانه روز قضا شده ترتیب لازم نیست مگر در نماز ظهر و عصر و مغرب و عشا از یک روز

احکام نماز و اداری

- ۱- کسی که تمام وقت در جنون یا بی هوشی بوده ^{۲۹۷}
- ۲- کافر اصلی که مسلمان شود. ^{۲۹۸}
- ۳- نماز عیدین ^{۲۹۹}
- ۴- نماز جمعه ^{۳۰۰}

نمازهایی
که قضا
ندارد

- ۱- نخواندن نماز واجب در وقتش به هر دلیلی اعم از فراموشی ، بی توجهی
و ...
- ۲- صحیح نخواندن نماز واجب در وقتش
تفصیل آن در صفحه بعد ...

شرط وجوب
نماز قضا
۳۰۱

احکام نهم و دوازدهم

۱ - اعتقاد به صحت } ۳۰۲
 داشته (جاهل قاصر) }
 ۱ - آیت الله نوری: بنا بر احتیاط واجب باید قضا کند.
 ۲ - دیگر مراجع: صحیح است.

۲ - شک در صحت داشته و به همان صورت نماز خوانده (جاهل مقصر^۲): دوباره باید بخواند

نقص در نماز

۱ - رکن: باطل است. } ۳۰۳
 ۲ - در افعال }
 ۱ - جاهل مقصر: باطل است.
 ۲ - غیر رکن }
 ۱ - آیت الله زنجانی: نماز باطل است.
 ۲ - جاهل قاصر }
 ۲ - دیگر مراجع: نماز صحیح است.

۱ - جاهل قاصر کسی است که اصلاً متوجه جهل خود نیست و یا راهی برای برطرف کردن جهل خود ندارد.
 ۲ - جاهل مقصر کسی است که متوجه جهل خود بوده و راههای رفع جهالت خود را هم می داند ولی در

۳۰۴

آموختن احکام کوتاهی می کند.

احکام نموداری

- ۱ - نیت
- ۲ - شستن سر و گردن
- ۳ - شستن طرف راست بدن
- ۴ - شستن طرف چپ بدن
- ترتیبی ۱۰۹
- مسأله: رعایت ترتیب راست و چپ بدن
- ۱- آیت الله زنجانی و آیت الله سیستانی: شرط نیست.
- ۲- آیت الله وحید: بنا بر احتیاط شرط است.
- ۳- آیت الله مکارم: شرط نیست، حتی سر و گردن
- ۴- دیگر مراجع: شرط است.
- غسل

۱- دفعی: بانیت غسل بایستی در یک لحظه آب تمام بدن را فرا گیرد.

۱- آیت الله خامنه ای، آیت الله مکارم و آیت الله نوری: بانیت

غسل به تدریج در آب فرو رود تا تمام بدن زیر آب قرار گیرد.

۲- آیت الله سیستانی: در تدریجی با حفظ وحدت عرفی در آب

فرو رود و لازم است هر عضو قبل از غسل دادن بیرون باشد.

۲- تدریجی:

ارتماسی

نکته: طبق نظر مراجعی که ترتیب را شرط نمی دانند چنانچه شخص بعد از غسل متوجه شود که مثلاً مانعی روی دست راستش بوده کفایت که همان قسمت را به نیت غسل آب بکشد و لازم نیست طرف چپ بدن را دوباره بشوید.

احکام نَمُوْدَادِي

- ۱- در غسل ترتیبی اگر قسمتی را فراموش کرد باید آن قسمت را بشوید و غسل را ادامه دهد ولی در ارتماسی باید دوباره غسل کند. ^{۱۱۶}
- تفاوت غسل ترتیبی و ارتماسی
- ۲- پاک بودن بدن قبل از غسل ^{۱۱۷}
- ۱- ترتیبی : لازم نیست و اگر هر قسمتی را پیش از غسل دادن آن قسمت آب بکشد کافی است.
- ۲- ارتماسی ^{۱۱۷}
- ۱- آیت الله مکارم : بنابر احتیاط واجب لازم است.
- ۲- آیت الله زنجانی، آیت الله سیستانی و آیت الله وحید: لازم نیست به شرط آن که آبی که با آن غسل می کند از پاک بودن خارج نشود (کر یا جاری باشد)
- ۳- دیگر مراجع : لازم است.
- ۱- کسی که مُحَرَّم هست نمی تواند غسل ارتماسی کند چون نباید هیچ چیزی سرش را بپوشاند. ^{۱۱۸}
- ۲- روزه دار (آیت الله سیستانی: سر زیر آب بردن برای شخص روزه دار به شرطی که آب وارد حلق نشود اشکالی ندارد)
- مواردی که نمی توان غسل ارتماسی انجام داد
- ۱- آیت الله نوری : باید ترتیبی انجام دهد.
- ۲- آیت الله زنجانی: بنابر احتیاط مستحب ترتیبی انجام دهد.
- ۳- دیگر مراجع : بنابر احتیاط واجب ترتیبی انجام دهد.
- نکته: اگر وقت برای غسل ترتیبی ندارد ولی وقت برای غسل ارتماسی دارد، باید غسل ارتماسی کند. ^{۱۲۱}

احکام نماز و ادا

۱ - در غسل لازم نیست اعضا از بالا به پایین شسته شود.

تفاوت
غسل
با وضو
۱۱۲

۲ - در غسل موالات شرط نیست مگر برای
۱ - کسی که بول و غائطش را نمی تواند کنترل کند
و وقت نمازش تنگ است .
۲ - کسی که وقت نمازش تنگ است.

نکته: غسل جبیره ای مثل وضوی جبیره ای است. ۱۱۵

احکام نموداری

۱- آیت الله مکارم: بنا بر احتیاط غسل یا وضوی او باطل است.

۲- آیت الله زنجانی: بنا بر احتیاط مستحب غسل یا وضوی او باطل است.

۳- آیت الله نوری: غسل او باطل است مگر آنکه از

راضی نبودن حمامی غافل باشد و قربتاً الی الله غسل کند

که در اینصورت غسل صحیح است و ضامن اجرة المثل

است .

۴- دیگر مراجع: غسل او باطل است.

غسل و وضوی انجام شده با

آب لوله کشی غیر مجاز (بدون

مجوز از سازمان آب) همچون

موردی است که شخصی قصد

دارد پول حمامی را ندهد یا

بدون اینکه بداند او راضی است

یا نه بخواهد نسیه بگذارد اگر

چه بعد حمامی را راضی کند^{۲۴}

احکام نهم و داری

۱ - نمازهایی را که در این مدت خوانده است: باید قضا کند.

۱ - جاهل قاصر بوده: صحیح است.

۱- آیت الله وحید: اگر

۲ - جاهل مقصر بوده: قضا دارد.

۲ - روزه‌هایی که در

این مدت گرفته است

(روزه‌ی مبارک ماه رمضان)

۲ - دیگر مراجع: اگر اطمینان داشته که غسلش صحیح است و

یا اینکه اصلاً نمی‌دانسته در بدنش مانعی وجود دارد روزه‌ی

ماه مبارک رمضان او صحیح است.

اگر شخصی

بعد از مدتی

متوجه باطل

بودن غسلش

شود ۱۲۳

۱- آیت الله سیستانی: روزه‌ی قضای او صحیح است.

۳ - اگر روزه‌ی او قضای ماه

۲- آیات عظام مکارم و وحید: بنا بر احتیاط واجب روزه‌ی او باطل است.

مبارک رمضان بوده است و در

۳- دیگر مراجع: روزه‌ی او باطل است.

وسعت وقت روزه گرفته است

احکام نموداری

- ۱ - آب ندارد (البته بعد از جستجو کردن و نا امید شدن) ^{۱۲۲}
- ۲ - استعمال آب برایش ضرر دارد. ^{۱۲۳}
- ۳ - فقط آب یا ظرف غصبی دارد. ^{۱۲۴}
- ۴ - بدن یا لباسش نجس است و بیش از تطهیر آن آب ندارد. ^{۱۲۵}
- ۵ - وقت نماز به قدری تنگ است که اگر وضو بگیرد یا غسل کند تمام یا مقداری از نماز بعد از وقت خوانده می شود. (اگر با ترک مستحبات نماز مثل قنوت ، اقامه و ... نماز در وقت خوانده می شود باید وضو بگیرد و حتی سوره را نباید بخواند) ^{۱۲۶}
- ۶ - زخم در جای مسح باشد و روی آن باز باشد امکان مسح نیست. ^{۱۲۷}
- ۷ - اگر جبیره بیشتر اعضای وضو را گرفته باشد بنابر احتیاط واجب بین وضوی جبیره و تیمم جمع کند. ^{۱۲۸}
- ۸ - اگر تمام اعضای وضو جبیره باشد باید تیمم کند. ^{۱۲۹}
- ۹ - اگر روی پا نجس باشد و نتواند برای مسح آن را آب بکشد. ^{۱۳۰}
- ۱۰ - آب دارد ولی برای حفظ جان کسی (کسی که حفظ جان او واجب است) می خواهد. ^{۱۳۱}

جایگاه
تیمم

احکام نموده‌داری

- ۱ - نیت
- ۲ - زدن کف دو دست با هم بر چیزی که تیمم بر آن صحیح است.
- ۳ - کشیدن کف هر دو دست به تمام پیشانی و دو طرف آن از جایی که موی
- سر می‌روید تا بالای بینی و روی ابروها را } بنا بر احتیاط مستحب بکشد.
- ۱ - آیت الله سیستانی و آیت الله نوری:
۲ - دیگر مراجع: بنا بر احتیاط بکشد.
- ۴ - کشیدن کف دست چپ به تمام پشت دست راست و کشیدن کف دست راست به تمام پشت دست چپ.
- دستور تیمم ۱۳۲

آیت الله خامنه‌ای: علاوه بر مراحل فوق، بنا بر احتیاط واجب بار دیگر دست‌ها را به زمین بزند و سپس کف دست چپ را بر پشت دست راست و کف دست راست را بر پشت دست چپ بکشد.

مسأله: کیفیت تیمم بدل از وضو با تیمم بدل از غسل تفاوتی ندارد. ۱۳۴

احکام تیمم و داری

- ۱- آیت الله زنجانی: خاک یا چیزی که از زمین بوده و پودر شده مثل پودر شده.
- ۲- آیت الله سیستانی: اگر خاک نباشد با ماسه ی بسیار نرمی که خاک بر آن صدق کند و اگر ممکن نباشد با ریگ و چنانچه ریگ و کلوخ هم نباشد با سنگ تیمم کند.
- ۳- دیگر مراجع: صحیح است.

۱۳۵
۱- تیمم به خاک ، ریگ ، کلوخ و انواع سنگ ها غیر از فیروزه و عقیق

۱- مرتبه اول:

آنچه تیمم بر آن صحیح است

- ۱- آیت الله نوری: صحیح نیست.
- ۲- آیت الله زنجانی: اگر پودر شده باشد جایز است.
- ۳- آیت الله خامنه ای، آیت الله سیستانی و آیت الله وحید: صحیح است.
- ۴- دیگر مراجع: بنا بر احتیاط صحیح نیست.

۲- تیمم به گچ و آهک پخته با بودن خاک و ...

۲- مرتبه دوم: گرد و غبار روی فرش یا لباس و ...

۱۳۷

۳- مرتبه سوم: گل

۱۳۸

مسأله: چنانچه این سه مرتبه امکان پذیر نباشد، نماز را بدون تیمم بخواند و بعداً قضای آنرا هم به جا آورد.

احکام تیمم و داری

- شرایط چیزهایی که تیمم بر آن صحیح است
- ۱ - پاک باشد. ^{۱۴۰}
  - ۲ - با آنچه تیمم بر آن صحیح نیست مخلوط نباشد ولی اگر آن چیز به قدری کم باشد که حساب نشود، صحیح است. ^{۱۴۱}
  - ۳ - غصبی نباشد
(آیت الله زنجانی بنا بر احتیاط مکان و فضای تیمم هم غصبی نباشد.)

- آنچه تیمم را باطل می کند
- ۱ - در تیمم بدل از وضو ← آنچه وضو را باطل می کند مثل بول، مدفوع و... ^{۱۴۳}
  - ۲ - در تیمم بدل از غسل ← آنچه که موجب غسل می شود. ^{۱۴۴}
  - ۳ - برطرف شدن عذر مثل ضرر نداشتن آب، پیدا شدن آب و... ^{۱۴۵}

احکام تیمم و داری

- ۱- نیت (با قصد قربت)
  - ۲- مباشرت (خودش انجام دهد و از دیگری کمک نگیرد)
  - ۳- موالات (بین دست کشیدن اعضا فاصله نیندازد)
  - ۴- ترتیب
  - ۵- از بالا به پایین مسح کند.
  - ۶- مانعی روی اعضا نباشد.
  - ۷- اعضای تیمم در حال اختیار }
    - ۱- آیت الله نوری: لازم است پاک باشد.
    - ۲- آیت الله مکارم: بنابر احتیاط باید پاک باشد.
    - ۳- دیگر مراجع: لازم نیست پاک باشد.
  - ۸- دست را بر پیشانی و یا بر پشت دست ها بکشد.
- (عضو مسح شونده حرکت نکند)

شرایط
صحت تیمم
۱۳۹

احکام نموداری

۱- آیت الله خامنه ای و آیت الله نوری:

حرام است.

۲- دیگر مراجع: بنابر احتیاط، جایز نیست.

۱- کلمه ی «الله» در «عبدالله»
و مانند آن

بدون وضو
مس کردن^{۲۱}

۱- آیت الله خامنه ای، آیت الله مکارم و

آیت الله سیستانی: اشکال ندارد.

۲- آیت الله زنجانی و آیت الله وحید:

بنابر احتیاط جایز نیست.

۲- کلمه ی «خدا» در کلماتی مثل:
کدخدا خدایان و... در صورتی که
از آنها غیر خداوند اراده شود

احکام نماز و اداری

- ۱ - دعا : اشکال ندارد ولی صدق قرائت نمی کند.
- ۲ - قرآن : اشکال ندارد ولی صدق قرائت نمی کند.
- ۳ - اذان : صدق اذان نمی کند و مستحب است با صدای بلند اذان گفته شود.
- ۴ - ذکرهای نماز : در نماز جایز نیست آن قدر ذکرها را آهسته بخواند که اگر مانعی نباشد خودش هم نشنود.

زیر لب خواندن * ۴۸

* بدون حرکت لب ها

احکام نماز و دعا

۱- آیت الله خامنه ای: اگر ماحی (از بین برنده ی) صورت نماز شد به قصد قرآن اشکال ندارد اگر چه بهتر ترک آن است.

۲- دیگر مراجع: کراهت دارد.

خواندن
قرآن در
سجده
۵۲

تذکر: کراهت در عبادات و همچنین این مسئله به معنی کمی ثواب است نه اینکه اگر خوانده نشود بهتر است ولی به نظر حضرت آیت الله العظمی شبیری زنجانی حفظه الله کراهت در اعمال عبادی به معنای مرجوح بودن است یعنی ترک آن بهتر است.

احکام نموداری

۱. آیت الله زنجانی و آیت الله وحید: بنا بر احتیاط جایز نیست.
۲. دیگر مراجع: مانعی ندارد.

۳ - جمله ی
«باسمه تعالی»^{۲۲}

بدون وضو
مس کردن

- ۱ - آیت الله خامنه ای: بنا بر احتیاط واجب جایز نیست.
- ۲ - آیت الله مکارم: بنا بر احتیاط، اجتناب شود.
- ۳ - آیت الله نوری: اگر هتک احترام آنان باشد جایز نیست.
- ۴ - دیگر مراجع: جایز است (البته باید از توهین و بی احترامی پرهیز شود)

۴ - اسامی ائمه اطهار
و حضرت زهرا سلام الله علیها^{۲۳}

احکام نهمه داری

۱- آیت الله خامنه ای: صحیح نیست مگر آنکه زیارت یا طواف مستحبی را به نیابت از شخص زنده به جا آورد و در این صورت بخواند نماز زیارت یا نماز طواف مذکور را بخواند که مانعی ندارد.

۲- آیت الله وحید: رجاءً (به امید صحت و ثواب) جایز است و می توان نماز مستحبی را خواند و ثواب آنرا به زندگان هدیه کرد.

۳- دیگر مراجع: جایز نیست اما می توان نماز مستحبی را خواند و ثواب آنرا به زندگان هدیه کرد.

خواندن نماز
مستحبی به
نیابت از
شخص زنده^{۸۷}

احکام نهم و داری

- ۱- اگر می تواند ، باید ایستاده بخواند.
- ۲- اگر نمی تواند بایستد : با تکیه دادن به دیوار ، عصا و ... بایستد.
- ۳- اگر نمی تواند به دیوار ، عصا و ... تکیه دهد: نشسته بخواند.
- ۴- اگر می تواند بایستد ولی نمی تواند از حالت ایستاده به رکوع برود : برای رکوع روی صندلی بنشیند و به رکوع رود.
(آیت الله سیستانی : در صورت عجز از رکوع و سجود با ایما و اشاره به جا آورد.
آیت الله وحید: اگر مواضع سجده (کف دستها ، زانو ها و انگشتان پا) را نمی تواند به زمین بگذارد باید برای سجده با سر اشاره کند)
- ۵- اگر نمی تواند روی زمین سجده کند به مهر روی میز سجده کند (چنانچه مقدور باشد سر انگشتان روی زمین باشد)

نحوه
نماز
خواندن
شخص
ناتوان^{۵۶}

احکام نماز و عبادت

۱- آیات عظام زنجانی و نوری: واجب است.

۲- آیت الله وحید: اگر زیر شست، روی زمین باشد کافی است.

۳- آیت الله خامنه ای: انگشتان پا را اگر ممکن است به طور معمول بر زمین بگذارد.

۴- آیات عظام مکارم و سیستانی: واجب نیست.

کسی که روی
میز سجده می
کند آیا در
صورت امکان،
گذاشتن شست
پا بر روی زمین
واجب است؟^{۵۹}

تذکر: سجده کردن روی میز برای کسی است که نتواند روی زمین سجده کند.

احکام نماز و نیت

۱- آیات عظام مکارم و نوری: واجب است.

۲- آیت الله خامنه ای: اگر بتواند مواضع شش گانه را بر روی زمین بگذارد واجب است ولی اگر فقط کف دست را می تواند بر روی زمین بگذارد واجب نیست اگرچه بنا بر احتیاط خوب است.

۳- آیت الله زنجانی: در صورت امکان باید بقیه مواضع سجود را به طور معمول بر روی زمین بگذارد.

۴- آیت الله سیستانی: اگر به قدری خم می شود که عرفاً سجده بر آن صدق می کند باید در صورت امکان کف دستها را به طور معمول بر زمین بگذارد.

۵- آیت الله وحید: واجب است البته اگر محل سجده و نشستن او در یک سطح باشد ولی اگر محل سجده بالاتر است بنا بر احتیاط واجب دو نماز بخواند یکی با اشاره و دیگری روی میز سجده کند.

کسی که
ناچاراً روی
میز سجده
می کند
گذاشتن کف
دستهایش
روی میز^{۶۰}

احکام نماز و قنوت

نماز عید فطر و قربان

۱. نماز عید فطر و قربان در عصر حاضر (که زمان غیبت کبری است) واجب نیست، بلکه مستحب است.
(اجوبۃ الاستفتاءات، س ۶۳۳)
۲. نماز عید فطر و قربان دو رکعت است، در رکعت اول بعد از خواندن حمد و سوره باید پنج تکبیر بگوید و بعد از هر تکبیر یک قنوت بخواند و بعد از قنوت پنجم تکبیر دیگری بگوید و به رکوع رود، بعد دو سجده به جا آورد و برخیزد و در رکعت دوم چهار تکبیر بگوید و بعد از هر تکبیر قنوت بخواند و تکبیر پنجم را بگوید و به رکوع رود و بعد از رکوع دو سجده به جا آورد و تشهد بخواند و سلام گوید.
(اجوبۃ الاستفتاءات، س ۶۳۴)
۳. کوتاه یا طولانی خواندن قنوت‌های نماز عید اشکالی ندارد و موجب بطلان نماز نمی‌شود، ولی کم یا زیاد کردن تعداد آنها جایز نیست.
(اجوبۃ الاستفتاءات، س ۶۳۴)
۴. نماز عید اقامه ندارد و اگر امام جماعت برای نماز عید اقامه به جا آورد به صحت نماز او و مأمومین ضرری نمی‌رساند.
(اجوبۃ الاستفتاءات، س ۶۳۷ و ۶۳۸)
۵. جایز است نمایندگان ولی فقیه که از طرف وی مجاز در اقامه‌ی نماز عید هستند و همچنین ائمه‌ی جمعه‌ی منصوب از طرف او نماز عید را در عصر حاضر (که امام‌عج غایب است) به صورت جماعت اقامه نمایند، ولی احوط (وجوبی) این است که غیر آنان نماز عید را فرادی بخوانند و به جماعت خواندن آن به قصد رجا نه به قصد ورود اشکال ندارد. بلی اگر مصلحت اقتضا کند که یک نماز عید در شهر برگزار شود بهتر است که غیر از امام جمعه‌ی منصوب از طرف ولی فقیه کسی متصدی اقامه‌ی آن نشود.
(اجوبۃ الاستفتاءات، س ۶۳۵)
۶. نماز عید قضا ندارد.
(اجوبۃ الاستفتاءات، س ۶۳۶)
۷. تکرار نماز جماعت به خاطر مأمومین دیگر در نماز عید اشکال دارد.
(اجوبۃ الاستفتاءات، س ۵۶۹)